

1. Obiekt

ZAGRODA

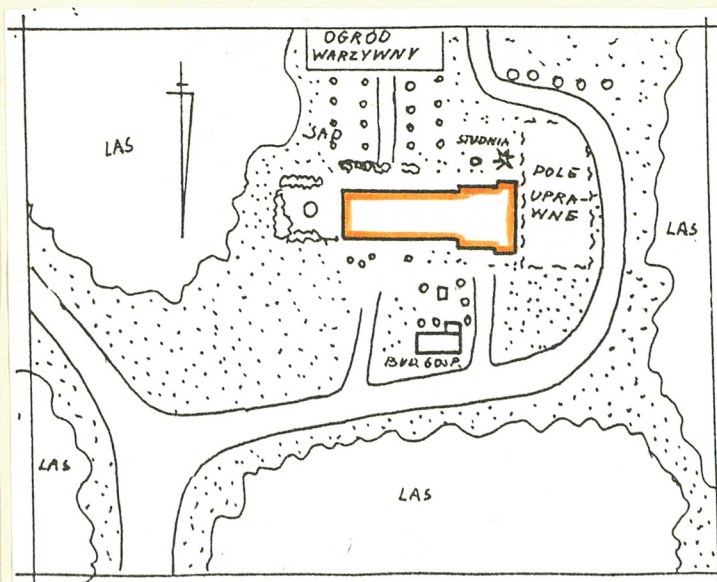
2. Czas powstania

1801 r.

3. Miejscowość

STEGNA

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres

Stegna, ul. Cisewo 6

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo elbląskie

gmina Stegna
pow. Nowy Dwór Gd.

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Steegen

7. Przynależność administracyjna
1 VI 1975

województwo gdańskie

powiat

8. Właściciel i jego adres

9. Użytkownik i jego adres

J.W.

10. Rejestr zabytków

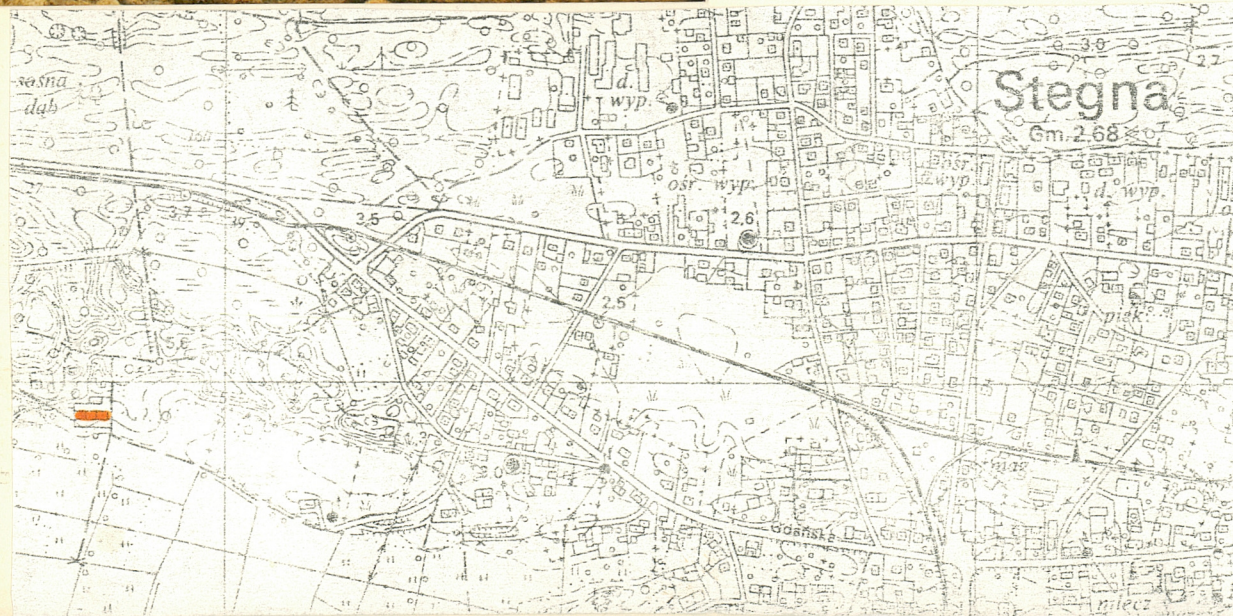
684

Nr

A-787

21.12.1973

data

Pierwsze ślady osadnicze na terenie Stegny sięgają czasów przedhistorycznych. We wczesnym średniowieczu przebiegał tędy szlak komunikacyjny do Sambii. Od XIII wieku Stegna weszła w posiadanie Krzyżaków. W jej skład wchodziły wówczas dwie osady, Kobbelgrube na wschodzie i Camzikini na zachodzie. Zostały one połączone w 1466 r., po Pokoju Toruńskim i miejscowość weszła pod panowanie Gdańska. Od XV wieku stanowiła własność kościelną. Prawdopodobnie w tym czasie wzniesiono tam mury kościoła gotycki. Na mocy traktatu sztumskiego w 1629 roku, wieś przeszła na krótko w ręce Szwedów, jednak wkrótce wróciła pod panowanie Gdańska. W latach 1681-83 w miejscu gotyckiego kościoła, wzniesiono nowy kościół w konstrukcji ryglowej, o wystroju barokowym. W 1780 r. wzniesiono plebanie. W 1885 roku miejscowość liczyła 133 domy, 255 gospodarstw domowych, 1142 mieszkańców w tym 5 katolików i 1133 ewangelików, z czego na wybudowania przypadały 22 domy i 182 mieszkańców. Mieszkańcy trudnili się uprawą roli, drobnym handlem i rybołówstwem.

Z terenu Stegny pochodzi znalezione z okresu neolitu, w postaci ludzkiej czaszki z kolia z bursztynowych paciorków oraz odkryte w 1722 roku monety arabskie z IX w n.e.

Omawiana zagroda została wzniesiona w 1801 roku, o czym informują napisy na odrzwiach drzwi frontowych i tylnych domu. Nazwiska budowniczego i pierwszych właścicieli nie są znane. Zagroda typu holenderskiego.

SYTUACJA

Zagroda usytuowana na zachód od wsi, wśród lasów, po południowej stronie szosy do Gdańska. Prowadzi do niej polna droga, odbiegająca od szosy w kierunku południowo-wschodnim o idchodzący od niej w kierunku zachodnim dojazd bezpośrednio do zagrody. Teren przed domem obsadzony rzędem starych drzew liściastych. W niewielkiej odległości na północ od nich, również wśród okazów starych drzew, usytuowany jest niewielki budynek gospodarczy. Po zachodniej stronie zagrody znajduje się działka uprawna, zaś po południowej i wschodniej stronie domu rozciąga się ogród i sad. Budynek zagrody ustawione są wzdłuż linii wschód-zachód. Po stronie wschodniej dom, bezpośrednio do niego przylega obora i połączona z nią jednym dachem stodoła.

DOM

MATERIAŁ I KONSTRUKCJA

posadowienie - dom posadowiony na kamiennym fundamencie i podmurówce - niskiej, ceglanej od północy i wysokiej, kamiennej od wschodu i południa.

piwnica - pod północno-wschodnią częścią budynku, dostępna przez schody prowadzące z sieni frontowej

ściany - zewnętrzne drewniane, konstrukcji zrębowej, wewnętrzne drewniane, częściowo otynkowane, ściany piwnicy ceglane.

sklepienia - nie występują

stropy - w piwnicy drewniane, belkowe, w pomieszczeniach przyziemia drewniane, belkowe, malowane farbą olejną, w narożnym salonie od pd.-wschodu strop nie malowany

wieżba dachowa - drewniana, krokwiowa z podwójną jętką

pokrycie dachu - strzecha trzcinowa

schody - drewniane, zabiegowe

podłogi - drewniane, deskowe, w większości pomieszczeń położona płyta.

okna - drewniane, prostokątne, dwuskrzydłowe, sześciopolowe, okna salonu w formie leżącego prostokąta, trójskrzydłowe, dziewięciopolowe. Otwory okienne obramione szerokimi, drewnianymi listwami - opaskami. Okna zaopatrzone w dwuskrzydłowe okiennice na zawiasach wstęgowych. Na każdym ze skrzydeł obustronnie po dwie płyciny. Na okiennicach salonu, na każdym ze skrzydeł po półtorej płyciny górnej i dolnej. Okna strychu prostokątne dwuskrzydłowe, sześciopolowe i małe okienka ćwierćkoliste, jednoskrzydłowe, dwupolowe. Po zachodniej stronie głównych drzwi wejściowych, małe, prostokątne, jednoskrzydłowe, trójpole okienko.

drzwi - zewnętrzne - główne drzwi wejściowe - drewniane, prostokątne, jednoskrzydłowe. Skrzydło przedzielone pionowo na pół wąską, ozdobną listwą, zwieńczoną płaskorzeźbioną palmetką. Na każdej połowie po trzy płyciny, z których górna, kwadratowa przeszklona, środkowa i dolna prostokątne, z powtarzającymi ich kształt nakładkami zdobionymi pionowym żłobkowaniem. Pomiędzy tymi płycinami oraz nad górnymi i pod dolnymi, nałożone wycinki ozdobnych gzymsów. Odrzwia szerokie, na nich nad drzwiami w podłużnej płycinie, po obu stronach kolistego przerywnika napis ANNO 1801. Drzwi w elewacji południowej - jednoskrzydłowe. Pierwotne skrzydło nie zachowane. Odrzwia szerokie, ich górna część ozdobiona w narożach płaskorzeźbionymi, wpisanymi w kwadrat rozetami oraz prostokątnym, ozdobnym, płaskorzeźbionym przerywnikiem, po obu stronach którego, napis ANNO MDCCCI.

14. Kubatura 3776 m ³	15. Powierzchnia użytkowa 730 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne mieszkalno - gospodarcze	17. Użytkowanie obecne mieszkalno - gospodarcze
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja <ul style="list-style-type: none"> - zlikwidowanie /najprawdopodobniej jeszcze przed wojną/ zachodniej ściany czarnej kuchni. - w latach 60-tych wymiana pokrycia dachowego nad domem, ponownie na trzcinę, urządzenie łazienki w jednym z pomieszczeń w części zachodniej domu, położenie płyt pilśniowych na podłogi deskowe / z wyjątkiem salonu/, położenie podbitek z płyt pilśniowych, pomiędzy belkami na stropach. Dokumentacji brak. - Ponadto systematycznie wykonywane są, w miarę możliwości finansowych właścicieli, zwłaszcza w części mieszkalnej bieżące naprawy i remonty. 		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) <u>posadowienie</u> - spomiędzy cegieł w elewacji północnej wykruszona zaprawa, w elewacji południowej i wschodniej wzmocnione przemurowaniami i obrzutką cementową. <u>ściany zewnętrzne</u> - domu - zachowane bez zmian, stan dobry, części gospodarczej - zły stan, zwłaszcza ścian północnych - deski od dołu mocno zmurzałe. <u>ściany wewnętrzne</u> - zachowane w pierwotnym układzie, poza zlikwidowaniem zachodniej ściany czarnej kuchni. <u>stropy</u> - stan zachowania dobry, malowane farbą olejną, pomiędzy belkami podbite płytą pilśniową. W salonie zachowany strop bez podbitki i nie malowany. <u>wieżba dachowa</u> - domu - stan dobry, części gospodarczej - głównie stodoły, miejscami spróchniałe i wygnite belki, wtórnie popodpierane i powzmocniane. <u>pokrycie dachu</u> - domu - wymienione ponownie na trzcinę w latach 60-tych, obecnie stan dobry, pokrycie pełne, niewielkie ubytki zabezpieczone na kalenicy blachą, części gospodarczej - nie wymieniane, stan zachowania zły, głównie stodoły. Duże ubytki trzciny, zwłaszcza w północnej połaci. Ubytki na kalenicy zabezpieczone blachą. 20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie <ul style="list-style-type: none"> - Najpilniejszym postulatem konserwatorskim jest naprawa pokrycia dachowego nad częścią gospodarczą, głównie stodołą oraz uzupełnienie ubytków trzciny przy kalenicy, nad całością. - Konieczna wymiana desek w ścianach północnych części gospodarczej i uzupełnienie ubytków w pozostałych ścianach stodoły i obory. - Naprawa więźby dachowej części gospodarczej. - Należy zadbać o zachowanie całości w niezmiennym stanie, zwłaszcza, że jest to jeden z lepiej zachowanych obiektów tego typu. Zwłaszcza nie przerobione wnętrza domu, z zachowaną prawie kompletną stolarką wewnętrzną. 	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowania)

nie natrafiono

24. Uwagi różne

bez uwag

25. Opracował

tekst mgr Aniela Ryndziewicz, grudzień 1995 r. *A. Ryndziewicz*
imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki mgr Aniela Ryndziewicz, grudzień 1995 r. *A. Ryndziewicz*
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotograf. mgr Zygmunt Ryndziewicz, kwiecień 1996 r. *Z. Ryndziewicz*
imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowania negatywów Archiwum PSOZ Elbląg

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

22. Bibliografia pośrednia

- Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego, Warszawa 1887, T.11 s. 315
- Mierzeja Wiślana - mapa turystyczna p.red. G. Brzeźkiewicz, M. Siwickiego, Warszawa 1994/5.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsca przechowania sygnatury)

nie natrafiono

27. Załączniki

wkładki szt.6.

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
STEGNA	ZAGRODA	tekst, rzut.

rubryka 13 c.d.

drzwi wewnętrzne - w salonie trzy otwory drzwiowe - drzwi jednoskrzydłowe, drewniane, płycinowe, górna, prostokątna płycina z nakładką o ćwierćkoliście ściętych narożach. Odrzwia szerokie, ozdobnie opracowane; nadproże w formie profilowanego, uskokowego gzymsu, pionowe elementy ozdobione motywem zygzaka na krawędziach i pionowym, drobnym żłobkowaniem, z kolistymi przerywnikami. Ozdobne okucia zamków. Drzwi w pozostałych pomieszczeniach jednoskrzydłowe, drewniane, płycinowe, w szerokich odrzwiach.

RZUT

Dom zbudowany na rzucie prostokąta. Układ pomieszczeń niesymetryczny, nieregularny. Sień frontowa na czwartej osi od wschodu. Z niej prowadzi wejście na strych, z drzwiami od strony zachodniej i zejście do piwnicy z drzwiami od południa. W centralnej części domu znajduje się czarna kuchnia, obecnie połączona z sąsiadującym z nią od zachodu pomieszczeniem, w południowo-wschodnim narożu duży salon na planie kwadratu, od strony zachodniej przylega do niego tylna sień wejściowa. Pozostałe pomieszczenia małe, prostokątne, o nieregularnym układzie. Od zachodu do domu przylega obora.

BRYŁA

Dom oparty o prostopadkościan przyziemia, przekryty wysokim, masywnym dachem dwuspadowym, o kalenicy niższej niż kalenica przylegającej do niego części gospodarczej. Od południa do drzwi wejściowych prowadzą trzy schodki, poprzedzone niewielkim, prostokątnym tarasikiem.

ELEWACJE

południowa - frontowa, niesymetryczna, kalenicowa, pięcioosiowa. Drzwi wejściowe na czwartej osi od wschodu. elewacja na niskiej ceglanej podmurówce, mieszczącej małe, prostokątne okienka piwnicy. Wszystkie okna elewacji dwuskrzydłowe, sześciopolowe z okiennicami. Po zachodniej stronie drzwi, małe prostokątne jednoskrzydłowe okienko, stykające się z odrzwiami.

południowa - od ogrodu, kalenicowa, niesymetryczna, pięcioosiowa. Drzwi wejściowe na trzeciej osi od wschodu. Na pierwszej osi od wschodu, szerokie trójskrzydłowe, dziewięciopolowe okno salonu. Pozostałe okna jak w elewacji frontowej. Elewacja na wyższej niż od frontu, kamienno-ceglanej podmurówce, otynkowanej.

wschodnia - szczytowa, dwuosiowa, od południa duże okno salonu, takie jak w elewacji południowej. Szczyt wysoki, dwuosiowy, oszalowany deskami w układzie pionowym, z ozdobnie wyciętymi końcówkami w dolnej części. Okna w szczycie dwuskrzydłowe, sześciopolowe i po bokach małe, ćwierćkoliste, jednoskrzydłowe, dwupolowe okienka.

zachodnia - od zachodu dom połączony z częścią gospodarczą.

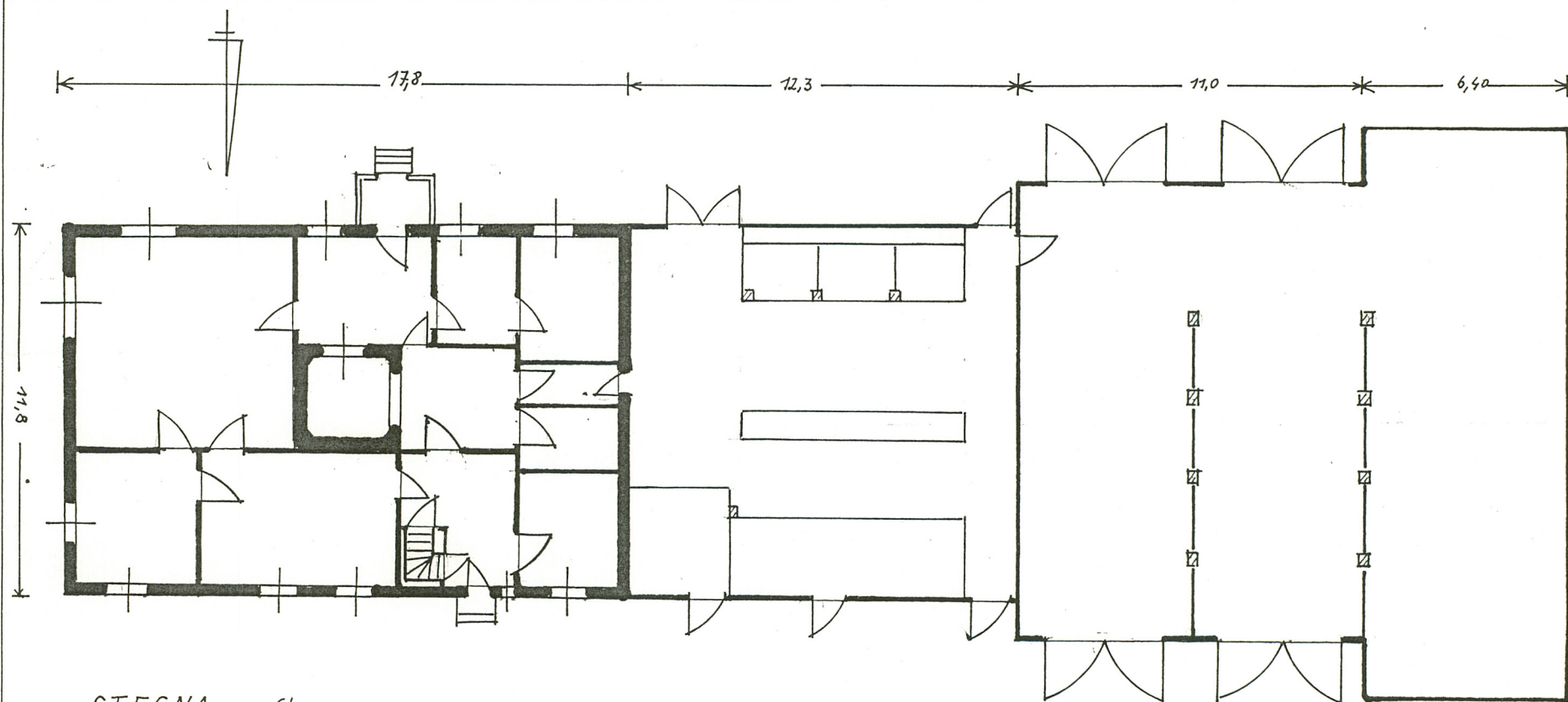
WYPOSAŻENIE

Najciekawszym elementem z zachowanego wyposażenia wewnątrz jest piec ustawiony przy zachodniej ścianie salonu, z paleniskiem od strony czarnej kuchni. Piec dwukondygnacyjny, górna kondygnacja ozdobiona elementami klasycyzującymi, w typie ludowym. Ścięte naroża ozdabiają półplastyczne kariatydy, podtrzymujące szeroki, dekora-

Wkładkę założył: ..... Aniela Ryndziewicz, grudzień 1995 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: ..... Archiwum PSOZ Elbląg .....

STEGNA gm. Stegna
ZAGRODA
ul. Cisewo 6
skala 1:200

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
STEGNA	ZAGRODA	tekst, foto.

rubryka 13 c.d.

cyjny fryz, ozdobiony powtarzającym się, półplastycznym motywem antytetycznym, w postaci dwóch orłów po obu stronach postumentu, na którym ustawiony jest kosz kwiatów. W tle girlandy. Nad fryzem gzyms koronujący, zwieńczony koroną z palmetek. We wschodniej ścianie górnej części pieca, półkolista nisza, obwiedziona dekoracyjnym pasem z motywem małych rozetek.

Obok pieca zachowała się wmurowana w ścianę czarnej kuchni drewniana szafka, górą przeszklona, dołem zabudowana. W południowej ścianie czarnej kuchni znajduje się okienko dwuskrzydłowe, dwunastopolowe, zamknięte u góry łukiem wklęsło-wypukłym, zwieńczone przerywanym, profilowanym gzymsem, z półplastyczną wazą w miejscu przerwania.

INSTALACJE

elektryczna, wodociągowa, kanalizacyjna.

CZĘŚĆ GOSPODARCZA

ściany - z desek w układzie pionowym.

wieżba dachowa - drewniana, połączona z całym szkieletem konstrukcyjnym stodoły.

pokrycie dachu - strzecha trzcinowa

posadzki - cementowa w oborze

okna - małe, prostokątne, jednoskrzydłowe, trójpole i wąski, poziomy, przeszklony pas w ścianach obory.

drzwi - deskowe, jednoskrzydłowe, cztery pary wrót dwuskrzydłowych, czteropolowych, deskowych

RZUT

Obora wzniesiona na rzucie prostokąta, zbliżonego do kwadratu. Przy południowej ścianie trzy stanowiska dla koni, w północno-wschodnim narożniku kurnik, przy północnej ścianie szereg stanowisk dla trzody chlewnej. W ścianie północnej troje drzwi jednoskrzydłowych, w południowej jedno i dwuskrzydłowe, w narożu południowo-zachodnim wejście do stodoły. Stodoła na planie dwóch prostokątów; zbliżonego do kwadratu, wystającego poza linię ścian obory i wąskiego, podłużnego, wystającego z kolei poza linię poprzedniego. Stodoła dwuprzjazdowa, z dachem wspartym na ośmiu czworobocznych belkach.

BRYŁA

Bryła części gospodarczej oparta o trzy prostopadłościany przyziemia, najwyższy i o najwęższej podstawie - obora, niższy i szerszy, wschodniej części stodoły i najniższy i najszerszy wzdłuż linii północ-południe, pozostałej części stodoły. Prostopadłościany te nakryte dachem o wspólnej kalenicy, węższym nieco od dachu przylegającego do nich od wschodu domu. Najkrótsze połacie dachu nad oborą, dłuższe nad częścią środkową

Wkładkę założył: Aniela Ryndziewicz, grudzień 1995 r.

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum PSOZ Elbląg

Wzór ODZ 1978 r.

2.

3.

4.

5.

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
STEGNA	ZAGRODA	tekst, plan, foto.

rubryka 13 c.d.

i najdłuższe nad częścią zachodnią. Od wschodu do bryły części gospodarczej przylega dom, od zachodu zamyka ją wielki, trójkątny szczyt.

ELEWACJE

południowa - kalenicowa, deskowa, w ścianie obory troje drzwi jednoskrzydłowych w przyziemiu, nad nimi wąski, przeszklony pas, dzielący elewację na dwie części, w ścianie wschodniej części stodoły dwie pary wrót, pomiędzy nimi małe, wąskie, jednoskrzydłowe, trójpole okienka. Ściana zachodniej części stodoły ślepa.

południowa - kalenicowa, deskowa, o analogicznym układzie.

zachodnia - szczytowa, elewacja niewyodrębniona od szczytu, całość z desek w układzie pionowym. W górnej części masywnego szczytu małe, jednoskrzydłowe, trójpole okienko.

wschodnia

od wschodu część gospodarcza przylega do domu.

WNĘTRZA I WYPOSAŻENIE

zachowane pierwotne podziały wewnątrz stodoły i obory. W oborze stanowiska dla zwierząt i żłoby.

INSTALACJE

W oborze elektryczna.

Wkładkę założył: Aniela Ryndziewicz, grudzień 1995 r.

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum PSOZ Elbląg

Wzór ODZ 1978 r.

6.

7.

8.

9.

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
STEGNA	ZAGRODA	foto.

10.

11.

12.

Wkładkę założył: Aniela Ryndziewicz, grudzień 1995 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum PSOZ Elbląg

14.

15

13.

16.

17

1. Miejscowość STEGNA	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZAGRODA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) foto.
--------------------------	---	---

18.

19

20.

21.

Wkładkę założył: Aniela Ryndziewicz, grudzień 1995 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum PSOZ Elbląg

22.

23.

24.

25.

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
STEGNA	ZAGRODA	spis zdjęć

SPIS ZDJĘĆ

1. Widok zagrody od strony południowo-zachodniej.
2. Elewacja południowa domu.
3. Elewacja północna domu.
4. Elewacja wschodnia domu.
5. Główne drzwi wejściowe.
6. Drzwi wejściowe w elewacji południowej.
- 7, 8. Okna w elewacji południowej.
9. Okiennica okna salonu,
10. -12. Drzwi wewnętrzne.
13. Okno z czarnej kuchni.
14. Szafka w salonie.
15. Komin na strychu.
16. Strop w salonie.
17. Wnętrze strychu domu.
- 18-20. Piec w salonie.
21. Widok części gospodarczej od strony południowej.
22. Widok części gospodarczej od strony północnej.
23. Wnętrze obory.
- 24, 25. Wnętrze stodoły.

Wkładkę założył: Aniela Ryndziewicz, grudzień 1995 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum PSOZ Elbląg